

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 13/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi yhteisistä tutkintaryhmistä

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 24 päivänä lokakuuta 2002 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi yhteisistä tutkintaryhmistä (HE 186/2002 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntösihteeri Mari Aalto, oikeusministeriö

- ylikomisario Keijo Suuripää, sisäasiainministeriö
- ylitarkastaja Marja Kartila, valtiovarainministeriö
- valtiosyyttäjä Jukka Rappe, Valtakunnansyyttäjänvirasto
- ylitarkastaja Timo Riissanen, Rajavartiolaitoksen esikunta
- apulaispäälikkö Robin Lardot, keskusrikolipoliisi
- ylitarkastaja Anssi Kartila, Tullihallitus.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki yhteisistä tutkintaryhmistä. Suomen toimivaltainen esitutkintaviranomainen voisi yhdessä vieraan valtion toimivaltaisen viranomaisen kanssa sopia tutkintaryhmän perustamisesta tietyn rikoksen esitutkinnan toimittamiseksi. Laki sisältäisi yhteisten tutkintaryhmien perustamista ja toimintaa koskevat säännökset. Vieraan valtion viranomaisten toimivaltuuksia Suomessa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että tutkinnanjohtajan määräyksestä vieraan valtion viranomainen voisi suorittaa kuulustelun.

Ehdotetuilla säännöksillä pantaisiin Suomessa täytäntöön Euroopan unionin neuvoston kesäkuussa 2002 hyväksymä puitepäättös yhteisistä tutkintaryhmistä. Lain soveltamisalaa ei kuitenkaan rajoitettaisi Euroopan unionin jäsenvaltioihin, vaan yhteinen tutkintaryhmä voitaisiin perustaa minkä tahansa vieraan valtion kanssa.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003, jolloin puitepäättös on pantava kansallisesti täytäntöön.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Säädettävällä lailla pannaan Suomessa täytäntöön Euroopan unionin neuvoston 13 päivänä kesäkuuta 2002 hyväksymä puitepäätos yhteisistä tutkintaryhmistä. Puitepäätoksen sisältö on yhdenmukainen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 34 artiklan mukaisesti keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen yhteisiä tutkintaryhmiä koskevien määräysten kanssa. Yleissopimus on laaja kokonaisuus, jonka kansallinen voimaansaattaminen voi jäsenvaltioissa kestää pitkään.

Yhteisen tutkintaryhmän perustaminen on mahdollista jo nykyisin kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain (4/1994) nojalla. Puitepäätoksen eräät säännökset edellyttävät kuitenkin uutta kansallista lainsäädäntöä. Valiokunta pitää käytännön tarpeiden vuoksi tärkeänä, ettei lain soveltamisalaa ole rajoitettu Euroopan unionin jäsenvaltioihin, vaan yhteinen tutkintaryhmä voidaan perustaa muidenkin valtioiden kanssa. Suomella on tähän mennessä ollut eräitä yhteisiä tutkintaryhmiä Venäjän ja Viron kanssa.

Lakiehdotuksen mukaan toimivaltainen esitutkintaviranomainen voi yhdessä vieraan valtion toimivaltaisen viranomaisen kanssa tehdä sopimuksen yhteisen tutkintaryhmän perustamisesta. Toimivaltainen esitutkintaviranomainen Suomessa on yleensä poliisi, mutta se voi olla myös tulliviranomainen ja rajavartiolaitos silloin, kun esitutkinnan suorittaminen kuuluu niiden tehtäviin. Rajavartiolaitoksesta annetun lain (320/1994) säännökset huomioon ottaen yhteinen tutkintaryhmä ei tule kuitenkaan rajavartiolaitoksen toimittamassa esitutkinnassa käytännössä juurikaan kysymykseen.

Suomessa viranomaisten toimivaltuudet on perustellusti järjestetty siten, että esitutkintaviranomaiset, joihin syyttäjä ei kuulu, suorittavat rikosten esitutkinnan. Valiokunta pitää kuitenkin esitutkintaviranomaisten ja syyttäjän esitut-

kintayhteistyön puitteissa myös syyttäjän läsnäoloa tutkintaryhmässä mahdollisena.

Lakiehdotuksen 3 §:n mukaan tutkintaryhmä toimii Suomessa kansallisten viranomaisten johdon ja valvonnan alaisena Suomen lainsäädännön mukaisesti. Esitutkintaa johtaa siten esitutkintalain (449/1987) mukaisesti määräytyvä tutkinnanjohtaja. Tutkintaryhmään kuuluvien henkilöiden toimintavaltuuksia ehdotetaan säädettävän lain 4 §:n 3 momentissa laajennettavaksi nykyisestä siten, että myös vieraan valtion virkamies voi suorittaa esitutkintakuulustelun. Tämä on mahdollista ainoastaan tutkinnanjohtajan määräyksen mukaisesti tämän johdon ja valvonnan alaisena, jos se valtio, jonka virkamiehestä on kysymys, on antanut kuulusteluluvan.

Esityksen perusteluista ilmenee muun ohella, että kuulustelu on aina suoritettava Suomen lainsäädännön mukaisesti syyliseksi epäillyn vähimmäisoikeuksia kunnioittaen. Ennen kuulustelu oikeuden antamista vieraan valtion virkamiehelle tutkinnanjohtajan on varmistuttava, että kuulustelija tuntee Suomen lainsäädännön tältä osin.

Erityisesti kansainvälisen ja järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi ja paljastamiseksi tarvitaan eri valtioiden esitutkintaviranomaisten yhteistyötä. Yhteistyön tulee olla riittävän nopeaa ja kokonaisvaltaista, jotta kyetään vastaamaan torjunnan ja tutkinnan tarpeisiin. Tässä suhteessa mahdollisuus hyödyntää yhteisiä tutkintaryhmiä aiempaa tehokkaammin tuo esitutkintaviranomaisten työhön tarpeellista lisäarvoa.

Sisäasiainministeriössä on arvioitu yhteisistä tutkintaryhmistä aiheutuvan poliisille vuositasolla noin yhden miljoonan euron suuruiset lisääntyvät kustannukset.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Matti Väistö /kesk	Paula Lehtomäki /kesk
vpj.	Pertti Turtiainen /vas	Pekka Nousiainen /kesk
jäs.	Janina Andersson /vihr	Heli Paasio /sd
	Nils-Anders Granvik /r	Aulis Ranta-Muotio /kesk
	Valto Koski /sd	Pekka Ravi /kok
	Esko Kurvinen /kok	Petri Salo /kok
	Lauri Kähkönen /sd	Arto Seppälä /sd
	Kari Kärkkäinen /kd	Marja Tiura /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.